

УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ
ФАКУЛЬТЕТ ДОШКІЛЬНОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІЇ РОЗВИТКУ ДИТИНИ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В. о. завідувача кафедри
 Леся КАРНАУХ
«25» серпня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ДОШКІЛЬНА ЛІНГВОДИДАКТИКА

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Галузь знань 01 Освіта /Педагогіка

Спеціальність 012 Дошкільна освіта

Освітня програма: Дошкільна освіта.

Для здобувачів першого (бакалавського) рівня вищої освіти

2023 – 2024 н. р.

Робоча програма **Дошкільна лінгводидактика**

для здобувачів першого бакалаврського рівня вищої освіти Спеціальність **012 Дошкільна освіта**

Освітня програма: Дошкільна освіта.

Розробники: Кравчук Неля Павлівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психології та педагогіки дошкільної освіти

Журавко Тетяна Валеріївна викладач кафедри психології та педагогіки дошкільної освіти

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри психології та педагогіки розвитку дитини

Протокол від «25» серпня 2023 року № 1

В.о. завідувач кафедри психології та педагогіки розвитку дитини

(доц. Леся КАРНАУХ)

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні науково-методичної комісії факультету

Протокол від «30» серпня 2023 року № 1

Голова науково-методичної комісії факультету дошкільної та спеціальної освіти

(доц. Ольга БУТЕНКО)

Пролонговано:

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (ПІБ) «__» __ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (ПІБ) «__» __ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (ПІБ) «__» __ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (ПІБ) «__» __ 20__ р., протокол № __

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	обов'язкова	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	українська
Загальний обсяг у кредитах ЄКТС / годинах	3 кредити, 90 год.	90
Курс	2	2
Семестр	3	3
Кількість змістових модулів із розподілом:	2	2
Обсяг кредитів	3	
Обсяг годин, у тому числі:	90	90
Аудиторні:	44	10
Лекційні	22	6
Семінарські / Практичні	12	4
Лабораторні	10	
Самостійна робота	46	40
Індивідуальні завдання	24	40
Форма семестрового контролю	екзамен	екзамен

2. Мета й завдання навчальної дисципліни

Мета: Мета підготовка студентів до виконання основних професійних функцій у сфері комунікативно-мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку.

Завдання: формування знань про закономірності розвитку мовлення дітей на різних вікових етапах, специфіку організації мовленнєвої діяльності, оволодіння методикою навчання дітей рідної мови.

Програмні компетентності

КЗ 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

КЗ 6. Здатність до міжособистісної взаємодії.

КЗ 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

КС4. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку первинних уявлень про предметне, природне, соціальне довкілля, властивості і відношення предметів; розвитку самосвідомості («Я» дитини і його місце в довкіллі).

КС 5. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку мовлення як засобу спілкування і взаємодії з однолітками і дорослими

КС 7. Здатність до національно-патріотичного виховання дітей раннього і дошкільного віку (любов до Батьківщини, рідної мови, рідного міста; інтерес і повага до державних символів України, національних традицій, звичаїв, свят, обрядів).

КС 13. Здатність до організації і керівництва ігровою (провідною), художньо-мовленнєвою і художньо-продуктивною (образотворча, музична, театральна) діяльністю дітей раннього і дошкільного віку.

КС 15. Здатність до індивідуального і диференційованого розвитку дітей раннього і дошкільного віку з особливими освітніми потребами відповідно до їх можливостей.

Програмні результати навчання.

ПР 1. Розуміти і визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми від народження до навчання у школі; знаходити типові ознаки і специфіку освітнього процесу і розвитку дітей раннього і дошкільного віку.

ПР 5. Здійснювати взаємодії в роботі закладу дошкільної освіти, сім'ї.

ПР 17. Здійснювати суб'єкт-суб'єктну взаємодію і розвивальне міжособистісне педагогічне спілкування з дітьми дошкільного віку та особистісно- і соціально зорієнтоване спілкування з батьками.

ПР 18. Володіти технологіями організації розвивального предметно-ігрового, природно-екологічного, пізнавального, мовленнєвого середовища в різних групах раннього і дошкільного віку.

3. Результати навчання за дисципліною

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати:**

- теоретичні і методичні засади дошкільної лінгводидактики;
- завдання, зміст, форми, методи навчання дітей рідної мови;

- сучасні технології розвитку мовлення.
- **вміти:**
- планувати і проводити різні форми роботи з розвитку мовлення дошкільників;
- розробляти конспекти та проводити заняття на високому методичному рівні;
- створювати сприятливу комунікативну атмосферу;
- формувати у дітей мовленнєві навички, досвід мовленнєвої взаємодії з дорослими і однолітками;

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади дошкільної лінгводидактики

Тема 1. Наукові основи методики навчання дітей рідної мови і ознайомлення з явищами навколишнього життя.

Методика навчання дітей рідної мови як педагогічна наука.

Предмет, об'єкт, зміст і завдання методики розвитку мови як науки.

Мова як суспільне явище. Суспільний характер походження мови.

Мова як засіб спілкування. Взаємозв'язок мови й мислення.

Фізіологічні основи методики розвитку мови. Вчення І.П.Павлова про дві сигнальні системи про становлення другої сигнальної системи в дітей; будова центральної й периферійної частини мовного апарату.

Психологічні основи методики розвитку мови: мова, мовлення, мовленнєва діяльність, мовна і мовленнєва компетентність.

Використання вчення психологів про мовлення, мовленнєву діяльність. Зарубіжні психологи (Ж.Піаже, В.Штерн, Карл і Шарлота Блер та ін.) та їхні праці в галузі становлення і розвитку мовлення дітей. Теорія егоцентричного мовлення Ж.Піаже. Критичні зауваження та експериментальні дослідження в розвитку егоцентричного та соціалізованого мовлення.

Психологічні аспекти мовлення у працях вітчизняних учених (Г.С.Костюк, О.І.Синиця, В.А.Семиченко та ін.). Психолінгвістика про розвиток мовлення дітей (О.М.Шахнарович та ін.).

Лінгвістика - теоретичне підґрунтя дошкільної лінгводидактики. Функції мови і мовлення: комунікативна, номінативна, експресивна, гносеологічна, сигніфікативна та ін. Текст як основне лінгвістичне поняття лінгводидактики; ознаки тексту; засоби зв'язку в тексті. Стил мовлення. Нормативність у культурі мовлення.

Закономірності та принципи розвитку мовлення: навчання дітей рідної мови.

Сутність мовленнєвого спілкування (Т.О.Пироженко та ін.). Педагогічне спілкування як фактор становлення особистості дитини і розвитку мовлення. Принципи організації мовленнєвого спілкування з дітьми. Види спілкування як провідної діяльності на різних етапах дошкільного дитинства, комунікативна спрямованість навчання дітей рідної мови. Комунікативно-мовленнєві вміння і навички. Мовленнєвий етикет дошкільника, сучасні дослідження. Культура мовленнєвого спілкування дітей. Комунікативна компетенція випускника дошкільного закладу освіти.

Мовленнєве середовище, розвивальний потенціал мовленнєвого середовища. Мовлення дорослих (батьків, вихователів) та його вплив на мовлення дітей. Мовлення однолітків та старших за віком дітей і його вплив на мовлення дітей.

Специфічні особливості мовлення дітей молодшого дошкільного віку; домінуючий тип мовлення, загальна пом'якшеність мовлення, характеристика словника і граматичної правильності мовлення, ситуативність мовлення, співвідношення соціалізованого та егоцентричного мовлення; провідний вид спілкування як діяльності, форми і функції мовлення. Базисна характеристика мовлення дітей 4 років.

Особливості мовлення дітей середнього дошкільного віку. Досягнення мовленнєвого розвитку: надзвичайна мовленнєва активність, нестійкість вимови, словотворчість, допитливість (чомучки); провідний вид спілкування; специфіка засвоєння словника і граматичної правильності мовлення; співвідношення ситуативного і контекстного мовлення; поява, нових типів зв'язного мовлення; функції і форми мовлення. Базисна характеристика мовлення дітей 5 років.

Характеристика мовлення дітей старшого дошкільного віку. Досягнення в розвитку мовлення дітей цього віку. Провідний вид спілкування. Функції і форми мовлення. Періодизація мовленнєвого розвитку дітей (А.К.Маркова, Т.О.Пироженко). Характеристика мовлення випускника дошкільного закладу освіти. Закономірності розвитку й навчання дітей рідної мови.

Принципи засвоєння і навчання дітей рідної мови. Методичні принципи навчання. Загальні принципи: принцип уваги до матерії мови, розуміння мовних значень, оцінки виразності мови, розвитку чуття мови, випереджуючого розвитку усної мови, поступового прискорення темпів збагачення мови.

Тема 2. Становлення методики розвитку мови як науки в Україні.

Становлення і розвиток дошкільної лінгводидактики в Україні в першій половині XIX ст. Софія Русова – фундатор методики навчання дітей рідного мовлення в українському дитячому садку. Концепція мовної освіти дітей дошкільного віку в Україні: єдність біологічного і соціального в мовленнєвому розвитку дітей: співвідношення діалектного і літературного мовлення; форми і методи навчання дітей рідної мови.

В.О.Сухомлинський та його лінгводидактичні погляди. Книга «Серце віддаю дітям». Навчання дітей 6 років рідної мови в школі під блакитним небом.

Вчення К.Д.Ушинського про рідну мову. Стаття і книга «Рідне слово». Лінгводидактична концепція К.Д.Ушинського.

Витоки дошкільної лінгводидактики у працях зарубіжних вчених (Я.А.Коменський, Ж.Ж.Руссо, Г.І. Песталоцці, Дж.Локк, М.Монтессорі, Фребель).

Сучасні дослідження з проблеми дошкільної лінгводидактики.

Сучасні дослідження з проблеми дошкільної лінгводидактики в Україні: розвиток мовлення у дітей раннього віку (А.М.Богущ, Г.Ф.Лоза, Т.Шауменко та ін.), розвиток зв'язного мовлення (В.Г.Захарченко, А.А.Зрожевська, С.В.Ласунова, О.М.Лещенко, Н.І.Луцан, Н.В.Малиновська, Н.П.Орланова, Т.Г.Постоян, Л.Д.Фесенко, Г.В.Чулкова та ін.); виховання звукової культури мовлення та його виразності (О.П.Аматьєва, В.С.Борова, О.Л.Жильцова, О.С.Трифоновна, С.К.Хаджирадєва та ін.); формування граматичної правильності мовлення (А.М.Богущ, Л.О.Калмикова, К.Л.Крутії, Н.Лопатинська, Н.В.Маковецька та ін.); словесна творчість та і образне мовлення (Н.В.Гавриш, Л.М.Кулибчук, Ю.А.Руденко та ін.); лексична робота з дітьми дошкільного віку (А.П.Іваненко, Н.Р.Кирста, І.О.Луценко та ін.); становлення і розвиток української дошкільної лінгводидактики (А.М.Богущ, Н.В.Малиновська та ін.).

Тема 3. Завдання, зміст та форми навчання дітей рідної мови.

Завдання дошкільних закладів з розвитку мовлення: розвиток загальної мовної культури й культури спілкування, розвиток зв'язного мовлення (діалогічного та монологічного), збагачення, уточнення й закріплення словника, виховання звукової культури мови, формування граматичної правильності мови.

Зміст і завдання роботи з розвитку мовлення. Базовий компонент дошкільної освіти. Базова програма та варіативні програми розвитку мовлення дітей. Наукові основи й структура Базової програми.

Засоби реалізації програми. Мовлення вихователя як засіб розвитку мовлення дітей. Значення мовлення вихователя й вимоги до нього: змістовність, точність, логічність, доступність, багатство словника, чиста звукова мова, виразність, образність, відповідність нормам літературної мови. Вимоги до мовлення дітей.

Форми навчання дітей рідної мови.

Форми роботи з розвитку мовлення в дошкільному закладі: навчання на заняттях, навчання і розвиток мовлення дітей у повсякденному житті.

Заняття як основна форма навчання дітей рідної мови. Види занять, особливості занять з розвитку мовлення. Специфіка занять у різновікових і цілодобових групах дошкільного закладу.

Тема 4. Методи і прийоми розвитку та навчання дітей рідної мови.

Методи й прийоми розвитку та навчання рідної мови в дошкільному закладі. Загальне поняття про методи й прийоми. Наочні методи навчання їх характеристика. Взаємозв'язок слова і наочності.

Словесні методи навчання їх характеристика.

Практичні та ігрові методи навчання, їх характеристика. Взаємозв'язок і взаємозалежність методів навчання.

Прийоми навчання дітей рідної мови. Зразок мовлення вихователя й вимоги до нього. Запитання вихователя й вимоги до них. Вимоги до відповідей дітей.

Умови успішного виконання програми з розвитку мовлення Дидактичний та наочний матеріал із розвитку мовлення.

Змістовий модуль 2. Методика навчання дітей розвитку мовлення.

Тема 5. Методика розвитку діалогічного та монологічного мовлення дітей

Поняття зв'язного мовлення. Види зв'язного мовлення (діалогічне, монологічне), Діалог, монолог. Ситуативне й контекстне мовлення. Особливості засвоєння дітьми дошкільного віку зв'язного мовлення. Сучасні дослідження проблеми розвитку зв'язного мовлення в Україні та зарубіжних країнах.

Методика розвитку діалогічного мовлення. Завдання й зміст розвитку діалогічного мовлення в дошкільному закладі. Розмова вихователя з дітьми в повсякденному спілкуванні - метод розвитку діалогічного мовлення. Вимоги до організації розмов, їх тематика й зміст у кожній віковій групі. Методика організації проведення розмов з дітьми. Прийоми активізації мовлення мовчазних та соромливих дітей.

Бесіда - основний метод розвитку діалогічного мовлення. Види, зміст, тематика бесід. Значення бесід для розумового, морального та естетичної, розвитку дітей.

Методика проведення бесіди: підготовка вихователя й дітей до бесіди. Добір наочного, дидактичного, ілюстративного матеріалу та технічних засобів навчання до бесіди. Структура бесіди.

Методичні прийоми розвитку діалогічного мовлення дітей в ході бесіди. Види запитань вихователя, вимоги до запитань та відповідей дітей. Монологічне висловлювання як об'єкт навчання. Сучасні дослідження.

Методика формування діалогічного спілкування дітей. Методи формування потреби у мовленнєвому спілкуванні. Зміст роботи з формування мовленнєвого спілкування. Чинники комунікативної

компетентності. Когнітивно-комунікативна, орієнтувальна – планувальна, організаційно-комунікативна, мовленнєва, комунікативно-мовленнєва. Методи формування культури діалогічного спілкування у дітей.

Методика навчання дітей монологічного мовлення.

Методика навчання дітей монологічного мовлення (розповідання). Зміст і завдання навчання дітей монологічного мовлення. Характеристика методів; прийомів навчання дітей монологічного мовлення. Види розповідей їх класифікація, послідовність введення різних видів розповідей, їх місце на заняттях з розвитку мовлення. Сучасні дослідження.

Навчання дітей розповідання за дидактичними картинами. Види розповідей за змістом картин. Методика навчання описових розповідей за картиною. Сюжетні розповіді. Місце розповідей за дидактичними картинами у структурі заняття з розвитку мовлення. Методика навчання дітей розповідання за картинами різних вікових групах. Сучасні дослідження.

Навчання дітей розповідання за іграшками. Види розповідей. Описові розповіді, їх структура й прийоми навчання. Сюжетні розповіді за однією іграшкою та набором іграшок (за ігровою сюжетною обстановкою). Добір іграшок, вимоги до них. Прийоми навчання розповідання за іграшками в різних вікових групах.

Розповіді дітей з досвіду. Значення цього виду розповідей, вимоги до них. Тематика розповідей. Роль сенсорного досвіду в складанні розповідей. Методичні прийоми навчання розповідання. Методичні прийоми навчання розповідання з власного досвіду: зразок розповіді, план, вказівки. Методика навчання дітей складання листів. Добір матеріалу для змісту листа. Структура заняття й прийоми керівництва (М.С. Лаврик, Ф. О. Сохін).

Переказ літературних творів. Суть переказу, його значення для розвитку зв'язного мовлення, пам'яті, мислення. Добір літературних творів для переказу, вимоги до них. Вимоги до дитячих переказів (усвідомленість, послідовність, точність, образність і граматична правильність мови, інтонаційна виразність, елементи творчої доробки). Структурні компоненти заняття. Методичні прийоми навчання дітей переказу: запитання, план, спільний, відображений переказ, підказка, переказ за частинами, за ролями, за малюнками, з використанням ТЗН, ілюстративного матеріалу, від першої особи, переказ з елементами драматизації та навчання творчого розповідання; інсценування. Особливості навчання переказу в різних вікових групах (А.М.Бородич, О.І. Кононко, Н.В. Малиновська).

Навчання творчого розповідання. Роль чуттєвого досвіду, розвиток самостійності й творчої уяви в ході розповідей. Види й тематика розповідей: складання розповідей за опорними словами, продовження початку розповіді (казки) вихователя, складання початку розповіді (казки вихователя, творчі розповіді на тему, розповіді про смішні епізоди, про одного героя, розповіді-мініатюри (етюди), самостійне складання казок, складання розповідей, аналогічних прочитаним. Методика проведення кожного з цих видів розповідей. Структурні компоненти заняття й методичні прийоми навчання творчого розповідання. Методика розвитку креативного мовлення у дітей.

Використання сюжетно-рольових, дидактичних ігор, вправ, мовних логічних задач у навчанні зв'язного мовлення, їх види, зміст, місце на заняттях з розвитку мовлення та в повсякденному спілкуванні. Розповіді дітей вихователю, одноліткам. Розвиток пояснювальної, плануючої функції мовлення на заняттях і в різних видах діяльності. Значення розвитку зв'язної мови в підготовці дітей до школи (В.Г. Захарченко).

Тема 6. Методика словникової роботи в дошкільному закладі.

Закономірності засвоєння слова дитиною. Перші слова, їх специфіка і особливості. Етапи оволодіння словами. Критика теорії відкриття В.Штерна та Ш.Бюлера. Оволодіння значенням слова. Лексичне значення слів. Ступені узагальнення слів за значенням (М.М.Кольцова), засвоєння дітьми прямого й переносного значення слів.

Завдання й зміст словникової роботи в різних вікових груп дошкільного закладу. Добір слів для засвоєння дітьми. Словник-мінімум тематичні словники.

Ускладнення вимог програми до словника дітей у різних вікових групах:

Принципи словникової роботи: тісний взаємозв'язок слова з фактами реальної дійсності, введення слів на основі активної пізнавальної діяльності; вирішення всіх завдань словникової роботи в єдності. Характеристика методів і прийомів словникової роботи.

Народні та дидактичні ігри й дидактичні вправи, їх види, зміст і методика проведення в різних вікових групах. Настільно-друковані ігри, народні хороводні ігри та їх місце у словниковій роботі.

Специфіка занять з словникової роботи, їх види й методика проведення.

Робота над словником на заняттях з усіх розділів програми виховання і розвитку.

Тема 7. Методика формування граматичної будови мовлення у дітей.

Загальне поняття про граматичну будову мови: граматика, морфологія, синтаксис граматичні заняття. Значення засвоєння граматичної будови мови для мовленнєвого розвитку дітей та підготовки їх до школи.

Становлення граматичної будови мови у дітей.

Закономірності засвоєння граматичних значень дітьми дошкільного віку. Типові помилки в мовленні дітей та їх причини. Дослідження формування граматичної правильності мовлення в дітей (Ф.О. Сохін та ін.).

Дитяче словотворення, його характеристика, види, типи, причини цього явища. Книга К.І.Чуковського "Від 2 до 5". Словесна творчість, її характеристика (Н.В.Гавриш).

Завдання й зміст формування граматичної правильності мовлення в дітей, умови, необхідні для засвоєння дітьми норм граматики (А.М.Богущ). Шляхи й методи формування граматичної правильності мовлення. Дидактичні ігри, вправи, мовленнєві ситуації, казки, їх місце у формуванні граматичної будови мови.

Спеціальні заняття з формування граматичної правильності мовлення, методика їх проведення; ознайомлення дітей з реченнями, словам, складом.

Формування граматичної правильності мовлення у процесі режимних моментів та на заняттях із інших розділів програм.

Тема 8. Методика виховання звукової культури.

Поняття фонема, звук, звукова культура мовлення: фонетична й орфоепічна правильність мовлення, дикція, мовне дихання, фонематична мовний слух, темп мовлення, сила голосу. Інтонаційна виразність мовлення. Характеристика компонентів звукової культури мовлення. Особливості звуковимови дітей різних вікових груп. Завдання й зміст виховання звукової культури мовлення. Прийоми індивідуальної перевірки звуковимови дітей.

Система роботи щодо виховання звукової культури мовлення: розвиток слухової уваги, фонематичного слуху, мовного дихання, дикції, сили голосу, інтонації. Фронтальна та індивідуальна робота з дітьми.

Дидактичні ігри вправи у виховання звукової культури мовлення. Види занять, їх структура, обладнання наочними і дидактичними матеріалами. Методика їх проведення в різновікових групах. Місце малих жанрів фольклору в закріпленні правильної звуковимови.

Виховання звукової культури мовлення у процесі режимних моментів й на інших заняттях.

Тема 9. Методика художнього читання і розповідання дітям. Розповіді за ілюстративним матеріалом.

Методика читання художніх творів на заняттях, специфіка занять художньої літератури, їх структура, методичні прийоми роботи. Підготовка вихователя до занять: добір твору, виразне читання, виділення важливих слів добір ілюстрацій, наочності, технічних засобів навчання.

Види бесід після художнього читання. Прийоми ознайомлення дітей з жанрами, композицією, засобами художньої виразності твору, дитячою книгою, її структурою.

Методика проведення етичних бесід: підготовка вихователя й дітей, структура етичної бесіди, прийоми роботи.

Методика ознайомлення дітей із поетичними творами. Методика заучування поетичних творів. Значення поезії у вихованні дітей, особливості сприймання й запам'ятовування дітьми віршів. Добір віршів для заучування, вимоги до них. структура занять із заучування віршів і методичні прийоми їх проведення в різних вікових групах.

Розповіді вихователя і дітей за ілюстративним матеріалом.

Значення ілюстративного матеріалу в роботі з дітьми. Ілюстрації, їх види, вимоги до них. Методика роботи з книжковими ілюстраціями.

Діафільми й кінофільми в роботі з дітьми в дошкільному закладі. Гігієнічні й педагогічні вимоги до організації їх показу. Добір діафільмів і кінофільмів. Методика показу діафільмів і кінофільмів на заняттях та їх використання в повсякденному житті.

Радіослухання й телебачення в дитячому садку. Вимоги до організації радіо й телепередач. Методика їх використання в різних вікових групах.

Драматизація та інсценування за змістом художніх творів. Драматизація та інсценування за змістом художніх творів у дитячому садку. Методика організації ігор-драматизацій, читання за ролями, інсценування художніх творів у різних вікових групах,

Види театрів: настільний, картонажний, ляльковий, театр іграшок, тіньовий, фланелеграф, пальчиковий театр, театр живих тіней. Методика їх використання в різних вікових групах.

Тема 10. Організація роботи з розвитку мови в дошкільних закладах освіти.

Роль методиста й завідуючої в організації роботи з розвитку мови в дошкільному закладі освіти. Форми роботи методиста й завідуючої. Шляхи підвищення кваліфікації вихователів. Відкриті заняття й режимні моменти з розвитку мови, доповіді, консультації, робота методичного об'єднання з розвитку мови.

Планування й облік роботи з розвитку мови в календарному, річному і місячних планах. Педагогічний контроль і методична допомога методиста й завідуючої з розвитку мови.

Питання методики навчання дітей рідної мови і ознайомлення з навколишнім у роботі методичних кабінетів відділів народної освіти. Форми роботи, їх характеристика. Робота з активом.

Тема 11. Методика формування граматичної будови мовлення у дітей.

Становлення граматичної будови мовлення у дітей раннього віку. Закономірності засвоєння граматичних значень дітьми дошкільного віку. Типові помилки в мовленні дітей та їх причини.

Дитяче словотворення. Шляхи формування граматичної правильності мови у дітей. Методи формування граматичної правильності мови.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади дошкільної лінгводидактики												
Тема 1. Наукові основи методики навчання дітей рідної мови і ознайомлення з явищами навколишнього життя.	10	2	2	2	2	2		10	2		4	4
Тема 2. Становлення методики розвитку мови як науки в Україні.	4				2	2		8			4	4
Тема 3. Завдання, зміст та форми навчання дітей рідної мови.	8		2	2	2	2		8	2		4	4
Тема 4. Методи та та прийоми навчання дітей рідної мови.	6	2			2	2		8			2	2
Разом за змістовим модулем 1	28	4	4	4	8	8		34	2		16	16
3.м.2. Методика навчання дітей розвитку мовлення												
Тема 5. Методика розвитку зв'язного мовлення.	16	4	2	2	4	4	16	2	2		6	6
Тема 6. Методика словникової роботи в дошкільному закладі.	16	4	2	2	4	4	12				6	4
Тема 7. Методика формування граматичної та звукової будови мовлення у дітей.	12	4	2	2	2	2	12		2		4	6
Тема 8. Методика виховання звукової культури.	10	4	2		2	2	8				4	4

Тема9. Методика художнього читання і розповідання дітям. Розповіді за ілюстративним матеріалом.	8	2			2	4	8				4	4
Тема 10. Організація роботи з розвитку мови в дошкільних закладах освіти.												
Тема 11. Методика формування граматичної будови мовлення у дітей												
Разом за змістовим модулем 2	62	18	8	6	14	16	56	2	4		24	24
Усього годин	90	22	12	10	22	24	90	6	4		40	40

6. Теми семінарських / практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кільк. год	
		2-й	3-й
1.	Теоретичні засади дошкільної лінгводидактики	2	
2.	Форми, методи і прийоми навчання	2	1
3	Теоретичні і методичні основи методики розвитку звязного мовлення	2	1
4.	Форми та методи словникової роботи.	2	1
5.	Методи формування граматичної та звукової культури мови.	2	1
6.	Методика художнього читання і розповідання дітям	2	
Всього		12	4

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кільк. год	
		2-й	3-й
1.	Завдання та зміст навчання дітей розвитку мовлення	2	1
2.	Методика розвитку звязного мовлення мовлення. Розробка тематики розмов, бесід, зразків розповідей : з власного досвіду, описові, за сюжетною обстановкою.	2	1
3.	Розробка конспектів занять з ознайомлення дітей з навколишнім та словникової роботи.	2	1
4.	Визначення типових помилок у мовленні дітей.	2	1
5.	Написання конспектів занять з формування звукової культури мовлення	2	
Всього		10	4

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Дайте характеристику закономірностей розвитку та принципів навчання дітей рідної мови.	2
2	Складіть анотацію на книги Я. А. Коменського «Материнська школа» та «Видимий світ у малюнках». Випишіть положення щодо розвитку та навчання дітей рідної мови.	2
3.	Складіть анотацію на книгу А.М. Богуш, Н. В. Гавриш Розвиток мовлення. Книжка вихователя (для дітей 4-го року життя)	2
4.	Аналіз дидактичного і наочного матеріалу з розвитку мовлення й навчання рідної мови в дошкільному закладі	2.
5	Здійснити аналіз програмних завдань для дітей усіх вікових груп.	2
6	Складіть письмовий аналіз варіативних програм з розділів: Розвиток мови. Ознайомлення з навколишнім. Художня література за схемою.	2

7.	Випишіть чистомовки, скоромовки, рухливі ігри, хороводні ігри на закріплення звуковимови у дітей	2
8.	Скласти зразки розповідей вихователів для дітей різних вікових груп: описова про іграшку, сюжетна про іграшку та за ігровою ситуацією; за опорними словами; з власного досвіду	2
9.	Розвиток мовленнєво-творчої діяльності дітей дошкільного віку(дослідження Гавриш Н.В.).	2
10.	Опрацювати книгу К. Чуковського „Від 2 до 5”.Виписити приклади дитячого словотворення.	2
9.	Складіть зразок розповіді вихователя за опорними словами	2
10.	Складіть 2 дидактичні гри та вправи на розвиток зв'язного мовлення дітей.	2
11.	Складіть початок розповіді (казки) вихователя та її кінцівки.	2
12	Схарактеризуйте методику навчання дітей дошкільного віку розповіді за ілюстраціями (дослідження Білан О.І.); Складіть конспект заняття етичної бесіди (старша група).	2
14	Складіть зразок розповіді вихователя за опорними словами	2
15	Складіть початок розповіді (казки) вихователя (або кінцівки)	2
16	Складіть анотації на збірки дидактичних ігор. Випишіть з кожної з них по 2-3 гри з розвитку зв'язного мовлення-1 год	2
17	Складіть зразок розповіді вихователя з власного досвіду.	2
18	Доберіть дитячу літературу, вірші, загадки до теми «Правила дорожнього руху» .	2
19	Виписати типові помилки звуковимови дітей.	2
20	Підготувати повідомлення «Мовленнєва готовність дітей до початку в школі». Сучасні дослідження (Шиліна О.С.).	2
Разом		40

9. Індивідуальні завдання

1. Підготувати матеріал до теми „ Сучасні інтегровані заняття” інтегровані заняття.
2. Підготувати доповідь „Сучасне мовленнєве заняття в дошкільному закладі”.
3. Розробити методичні рекомендації до проведення заняття у формі гри-стратегії „Робимо покупки”.
4. Розробити методичні рекомендації до проведення етичної бесіди „ Дружба”.
5. Розробити методичні рекомендації до проведення етичної бесіди „ Чесність”.
6. Розробити методичні рекомендації до проведення етичної бесіди „ Сміливість”.
- 7.Розробити методичні рекомендації з організації словникової роботи на тему „ Вода”.
- 8.Розробити конспект інтегрованого заняття і методичні рекомендації до навчання дітей колективного сюжетоскладання. Тема : Гудзик.
- 9.Розробити інтегроване заняття з пріоритетом мовленнєвих завдань.
- 10.Розробити конспекти занять з розвитку мови з включенням фізкультхвилинок.
- 11.Розробити інтегроване заняття з пріоритетом мовленнєвих завдань. Тема: „ Курка з курчатами”.
- 12.Розробити інтегроване заняття з пріоритетом мовленнєвих завдань. Тема:” В гості до лісових мешканців”.
13. Розробити інтегроване заняття з пріоритетом мовленнєвих завдань. Тема: „Казкова подорож”.
14. Підготувати реферат на одну з запропонованих тем: «Види дитячого словотворення», «Словесна творчість дітей»
15. Підготувати реферат на одну з тем: «Малі жанри українського фольклору в словниковій роботі з дітьми», «Словникова робота з дітьми за творами Т. Г. Шевченка (М. Підгірянки)»; «Методика пояснення дітям фразеологізмів та слів у переносному значенні».
16. Підготувати реферат на тему «Навчання дітей грамоти за методикою М.Зайцева».
17. Підготувати повідомлення на тему: “Функції мови”.
18. Підготувати повідомлення на тему:“Мовлення і спілкування”.
19. Підготувати повідомлення на тему: “Мовлення і мислення”.
20. Підготувати реферат на тему: “Погляди С.Русової на розвиток мови дитини”
21. Підготуйте реферат на тему: “Тихееєва Є.І. – засновник сучасної методики розвитку рідної мови”.
22. Підготувати реферат на тему: “Внесок Одоевського В.Ф. в розвиток і становлення методики розвитку мови”.
23. Підготувати реферат на тему: “Внесок В.О.Сухомлинсько в методику розвитку рідної мови”.
24. Підготувати реферат на тему: “Малі жанри українського фольклору в словниковій роботі з дітьми”.
25. Підготувати реферат на тему: “Словникова робота з дітьми за творами Т.Г.Шевченка”.

26. Підготувати реферат на тему: “Методика пояснення дітям фразеологізмів та слів у переносному значенні”.
27. Підготувати доповідь на тему «Навчання дітей розповіді за картиною (сучасні дослідження Н.В.Гавриш)».

10. Методи навчання

Програма побудована згідно з «Положенням про кредитно-трансферну накопичувальну систему організації навчального процесу в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини» (затвердженого рішенням вченої ради від 30 серпня 2011 року, протокол №1). У процесі викладання дисципліни застосовуються інноваційні педагогічні (проектна, інтерактивна, індивідуалізація та диференціація, проблемна тощо) та інформаційно-комунікаційні (мультимедійні, комп'ютерні, інтернет-технології та дистанційні курси) технології, лекції з використанням сучасних інформаційних технологій, методи програмованого та проблемного навчання, розв'язування психологічних задач, інтерактивні методи в процесі обговорення питань семінарських занять (дискусія, мозкова атака, ділова гра, психологічний тренінг), підготовка рефератів, повідомлень на задані теми.

11. Методи контролю

Поточне оцінювання під час семінарських, лабораторних занять, оцінка за самостійну та індивідуальну роботу, ІНДЗ, підсумковий контроль.

12. Критерії оцінювання результатів навчання

Модуль 1.							(ІНДЗ)	Підсумковий контроль	Сума	
Змістовий модуль 1							20	10	100	
Т1 – Т2		Т3 – Т4		Мод.к	Т 5					Т 6
10		5	5	5	5	5				5
Змістовий модуль 2										
Т 7	Т8	Т9	Т10	Т 11		Мод.к				
5	5	5	5	5	5					

13. Розподіл балів, які отримують студенти заочної форми навчання

Модуль 1.				(ІНДЗ)	Підсумковий контроль	Сума	
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2		20	10	100	
Т1 – Т4		Мод.к	Т 5 – Т9				Мод.к.
30		5	30				5

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	
82-89	B	добре	
75-81	C		
69-74	D		

60-68	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

14. Методичне забезпечення

Впроваджено мультимедійні засоби(електронні підручники, словники, енциклопедії, відео та аудіо матеріали, ресурси інтернету, мультимедійні дошки). Ефективно використовується система дистанційного навчання, «Moodle», яка є засобом отримання студентами необхідної інформації, активізації, комунікації (зокрема, ситуації викладач – студент), перевірки знань, умінь та навичок.

15. Основна література

2. Богуш А.М. Культура речевого общення детей дошкольного возраста. К.: Видавничий Дім „Слово”,20011. 288.
3. Богуш А., Гавриш Н., Котик Т. Методика організації художньо – мовленнєвої діяльності дітей у дошкільних навчальних закладах. Підручник для студентів вищих навчальних закладів факультетів дошкільної освіти. К.: Видавничий Дім „Слово”,2006.- С. 103. 217.
4. Богуш А.М. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років. Монографія. К.: Видавничий Дім „Слово”, 2004. – 376 с.
5. Богуш А.М. Теорія і методика розвитку мовлення дітей раннього віку. Навчальний посібник. К.: Видавничий Дім „Слово”, 2004. 344 с.
6. Богуш А.М, Дошкільна лінгводидактика:Хрестоматія Богуш А.М. Частина I та II.- К.: Видавничий Дім „Слово”, 2004. 344 с.
7. Богуш А.М. Методика розвитку рідної мови і ознайомлення з навколишнім у дошкільному закладі: практикум. К.: Вища школа, 1995.
8. Іщенко Л.В.Педагогічні технології методики розвитку рідної мови дітейдошкільного віку: навчально-методичний посібник / Л.В.Іщенко Умань:Візаві, 2019 – 162 с.
9. Іщенко Л.В.Педагогічні технології навчання дітей рідної мови дошкільного віку/ Л.В.Іщенко Умань:ПП ЖовтийО.О., 2012 138с.
10. Іщенко Л.В. Навчання дітей дошкільного віку рідної мови: Навчальний посібник // укл. Л.В. Іщенко. - 2-е видання виправлене і доповнене. Умань: ПП Жовтий, 2013. 139 с.

Рекомендована література

1. Базовий компонент дошкільної освіти: Наук. кер. Піроженко Т. О; авт. кол.: Байер О.М., Безсонова О.К., Брежнева О.Г., Гавриш Н.В., Загородня Л. П., Косенчук О. Г. Київ: Видавництво, 2021. 26 с. URL: <https://pedpresa.com.ua/206188-bazovuj-komponent-doshkilnoyi-osvity-novaredakczija.html>.
2. Богуш, А, М. Заняття з розвитку мови в дитячому садку, К.: Рад. шк., 1988,
3. Богуш А., Гавриш Н., Котик Т. Методика організації художньо – мовленнєвої діяльності дітей у дошкільних навчальних закладах. Підручник для студентів вищих навчальних закладів факультетів дошкільної освіти. К.: Видавничий Дім „Слово”, 2006. С. 103-217.
4. Витоки мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку. Програма та методичні рекомендації /Укл. А.М.Богуш. Одеса «Маяк», 1999.
5. Гладкіна І.І., Сеніна В.К. Питання мовленнєвої культури та стилістики. К: «Факт», 1997.
6. Дитина : програма виховання і навчання дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту: О. В. Огнев'юк, К. І. Волинець; наук. кер. програмою: О. В. Проскура, Л. П. Кочина, В. У. Кузьменко, Н. В. Кудикіна; автор. кол.: Г. В. Беленька, Е. В. Белкіна, О. Л. Богініч [та ін.] / Мін. осв. і наук., мол. та спорту України, головн. упр. осв. і наук. викон. орг. Київміськради (КМДА). К. : Ун-т ім. Б. Грінченка, 2012. 492 с.
7. Дзюбишина-Мельник Я. Я. Розвиток українського мовлення у дошкільників: Програма-довідник для дошк. закладів з українським мовним режимом. К.: Освіта, 1991.
8. Дитина в дошкільні роки. Запоріжжя, 2000.
9. Дитина. Програма виховання дітей дошкільного віку. К.: Освіта, 2003.
10. Дошкільна лінгводидактика. Хрестоматія. /Упор. А.М.Богуш. К.: Вища шк., 1999. Запоріжжя, 1998.
11. Іщенко Л.В. Педагогічний супровід навчання дітей дошкільного віку рідної мови: Навчальний посібник / укл. Л.В. Іщенко. 2-е видання виправлене і доповнене. Умань: ПП Жовтий, 2013. 139 с
12. Кононенко В.І. Українська етнолінгводидактика,Івано-Франківськ, 2003. 106 с
13. Лінгводидактика в сучасних закладах освіти. Одеса, 2001. 21.Малютко. Програма виховання дітей дошкільного віку. К., 1999.

14. Луцан Н. І. Мовленнєво-ігрова діяльність дітей дошкільного віку : монографія. Одеса : ПНЦ АПН України, 2005. 319 с.
15. Луценко І. О. Готуємось до мовленнєвого спілкування з дошкільниками. К. : НПУ, 2001. 96 с.
16. Маляточко. Запоріжжя, 2000. 23.Методичні рекомендації щодо усного і писемного мовлення молодших школярів. К.: Магістр-8, 1996.
17. Методика розвитку рідної мови і ознайомлення з навколишнім у дошкільному закладі / А. М. Богуш, Н. П. Орланова, Н. І. Зеленко та ін. К.,; Вища шк., 1992.
18. Общатся с детьми й взрослыми. К., 1995.
19. Сухомлинський В. О, Серце віддаю дітям. Вибр. твор»: В 5 т. К.,: Рад. шк., 1977. Т. 3.
20. Русова С. Нові методи дошкільного виховання. *Дошк. виховання*. 1991. № 11; 1992. № 2-3.
21. Українське дошкілля: Програма виховання у дитячому садку. К.,; Львів: 1991.
22. Ушинський К. Д. Рідне слово. Час початку навчання. Про наочне навчання: Книга для учнів «Рідне слово». *Твори*: В 6 т. К.,: Рад. шк., 1955. І.-Франківськ, 1995.

16. Інформаційні ресурси

1. Нормативна база (Закони, Положення, Укази президента України, Листи МОНУ).
2. Поглиблюють інформацію про особливості педагогічної професії та організацію навчально-виховного процесу у вузі матеріали, розміщені на веб-сторінках:
3. www.education.gov.ua – веб-сторінка Міністерства освіти і науки України
4. www.nduv.gov.ua – веб-сторінка бібліотеки ім.Вернадського.
5. www.tnpu.edu.ua – веб-сторінка Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.
7. <http://www.experiment.lv/> Розвивальне навчання. Головна мета: створення освітньої площі для цілісної розвивальної освіти. Представлена інформація про організацію дошкільної, шкільної освіти і освіти дорослих; дослідна та видавнича діяльність центру; електронна бібліотека та ігротека.